

УДК 633.11:631.53.01:581.1

Скороходов М.Ю., науковий співробітник лабораторії інтродукції та зберігання генетичних ресурсів рослин
 Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН
 E-mail: skorokhodovnikita13@gmail.com

ВПЛИВ ВОЛОГОСТІ НАСІННЯ НА ЗДАТНІСТЬ ДО ЗБЕРІГАННЯ

Оптимальний рівень вологості є важливою умовою довговічності насіння при зберіганні у генбанках, робочих колекціях, у виробництві. Він визначає головні показники життєздатності насіння – енергію проростання та схожість.

Метою нашого дослідження було встановлення оптимального рівня вологості для довготривалого зберігання насіння представників малопоширених видів і форм пшениці різного рівня плодючості.

Матеріалом для дослідження було насіння 17 зразків пшениці репродукції 2017 року: двох диплоїдних видів ($2n=14$) – *T. monococcum* L. (HUN) та *T. sinskajae* A. Filat. et Kurk. (RUS); чотири зразки тетраплоїдних видів ($2n=28$): два – *T. dicoccum* (Schrank) Schuebl.: ‘Полба 3’ (RUS) та ‘Голіковська’ (UKR), два – твердої пшениці *T. durum* Desf.: ‘Спадщина’ (UKR) та ‘Терра’ (RUS); одинадцять зразків гексаплоїдних видів ($2n=42$): один – спельти *T. spelta* Frankenkorn (DEU) та десять м'якої пшениці *T. aestivum* L.: фіолетовозерні ярі IR 00413S та IR 00416S (CZE), чотири восковидні (ваху) озими P1619376, P1619377, P1619379, P1619381 (USA); сорти ‘Харківська 26’ (UKR, ярий), ‘Подоланка’, ‘Бунчук’, ‘Чорноброва’ (UKR, озимі). Довговічність насіння визначали у модельному досліді «прискорене старіння» який моделює процес природного старіння насіння під час тривалого зберігання в нерегульованих умовах. Використовувався метод прискореного старіння Б.С. Ліхачова (1978), згідно з яким зразки

насіння висушені до трьох рівнів вологості 5%, 6%, 7%, витримували у герметично закритій тарі за температури $37^{\circ}\text{C}\pm 2^{\circ}\text{C}$ протягом 30 діб.

Контролем було насіння з вологістю 7%, яке зберігалось в герметично закритих пакетах з фольги в холодильній камері за 4°C .

Насіння контрольних зразків мало показники енергії проростання та схожості – 90–100 %, у тому числі сорту ‘Терра’ 90–93%, решти зразків від 96 до 100%. Після прискореного старіння насіння знизило енергію проростання та схожість, які набули значення за вологості 5% від 30 до 100%; за вологості 6% – відповідно 15–100%; за вологості 7% – відповідно 11–100%. На рівні вологості насіння 5% найнижчі показники життєздатності мали *T. monococcum*, ‘Спадщина’ та ‘Голіковська’: енергія проростання 87–88%, схожість 88–92%. Найвищий показник мав сорт ‘Чорноброва’: відповідно 99 і 100%. На рівні вологості 6% низькі показники мали також ‘Голіковська’ та ‘Спадщина’ – 79–84%, найвищі показники IR 00413S та IR 00416S – 99–100%. На рівні вологості 7% низькі показники мала ‘Голіковська’ (52–61%), найвищий показник – *T. sinskajae* (100%).

Таким чином насіння яке зберігалось за вологості 5% є довговічнішим після прискореного старіння за показниками енергії проростання та схожості. Найбільш (довговічним) виявилось насіння зразків *T. aestivum*, а найменш довговічним – *T. monococcum*.

УДК 635.261

Слободяник Г.Я.¹, кандидат с.-г. н., доцент кафедри овочівництва
Войцехівський В.І.², кандидат с.-г. н., доцент кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва ім. проф. Б.В. Лесика
Тернавський А.Г.¹, кандидат с.-г. н., доцент кафедри овочівництва
¹Уманський національний університет садівництва
²Національний університет біоресурсів і природокористування
 E-mail: vinodel@i.ua

ОПТИМІЗАЦІЯ УМОВ ВИРОЩУВАННЯ СОРТІВ ЦИБУЛІ ПОРЕЙ НА КРАПЛИННОМУ ЗРОШЕННІ

Продуктивність цибулі порей визначається біометричними параметрами несправжнього стебла. Основна вимога до якості продукції цибулі порей – вибілене несправжнє стебло, сформоване без доступу світла. Для його вибілювання потрібно кілька разів підгортати рослини ґрунтом з міжрядь, притінювати несправжнє стебло під непрозорими матеріалами. Вибір способу вирощування цибулі порей залежить від сортових особливостей та потребує адаптації для умов краплинного зрошення. Для визначення ефективності альтернативних

способів вибілювання несправжнього стебла цибулі порей на краплинному зрошенні на кафедрі овочівництва Уманського НУС впродовж 2017–2018 рр. вирощували сорти ‘Голіас’ і ‘Танго’, висаджуючи розсади за схемою 70×12 см. Забезпечували формування вибіленого несправжнього стебла за допомогою таких способів: – підгортанням рослин ґрунтом (контроль); – під непрозорими трубками з фольги і пластику; – під вертикальними полотнищами (висота 20 см) чорної поліетиленової плівки щільністю 40 мкм (ПЕП) або чорного агроволокна щіль-

ністю 60 г/м². Збирали і обліковували урожай в першій декаді жовтня.

Незалежно від способу вирощування формування несправжнього стебла більшої маси притаманне сорту 'Голіас'. У підгорнутих ґрун- том рослин порею сорту 'Танго' середня маса несправжнього стебла становила 135 г, сорту 'Голіас' – 214 г. Найвища товарна маса сорту 'Голіас' за вибілювання під чорним агроволок- ном – 260 г. Сорт 'Танго' у варіантах з агро- волокном і фольгою мав середній приріст то- варної маси лише 3–9 г. Основною метою засто- сування різних способів вибілювання цибулі порей є формування з якомога більшою білою часткою високого несправжнього стебла. Із до- сліджуваних способів вибілювання найвище

несправжнє стебло забезпечували чорне агро- волокно і фольга – 22,5–23,5 см у рослин сорту 'Танго' і 31,5–32,0 см у 'Голіас'. За вибілюван- ня під агроволокном одержано максимальну та істотно вищу товарну врожайність порею – на рівні 30,9 т/га ('Голіас') – 17,2 т/га ('Танго'). Ви- білювання несправжнього стебла за допомогою пластикових трубок виявилось менш ефектив- ним, ніж під фольгою. Незалежно від сорту, не варто вибілювати порей під чорною поліетиле- новою плівкою, де нижча інтенсивність росту рослин.

Отже, для вирощування цибулі порей на кра- плинному зрошенні доцільно використовувати сорт 'Голіас', вибілюючи несправжнє стебло за допомогою чорного агроволонка.

УДК 631.526.32:633.367.2

Смульська І.В., завідувач сектору-старший науковий співробітник відділу експертизи на придатність до поширення сортів рослин
Хоменко Т.М., кандидат с.-г. наук, завідувач відділу експертизи на придатність до поширення сортів рослин
Український інститут експертизи сортів рослин
E-mail: psp.uiesr@gmail.com

КВАЛІФІКАЦІЙНА ЕКСПЕРТИЗА НОВИХ СОРТІВ ЛЮПИНУ ВУЗЬКОЛИСТОГО (*LUPINUS ANGUSTIFOLIUS* L.) В УКРАЇНІ

Високий вміст цінного білка, здатність до адаптації у різних ґрунтово-кліматичних умо- вах робить люпин незамінною кормовою куль- турою.

Кваліфікаційна експертиза сортів-кандидатів люпину вузьколистого ґрунтується на чинних методиках, які містять вимоги до проведення польових і лабораторних досліджень. В ході про- ведення кваліфікаційної експертизи заявки на сорт рослин за результатами польових і лабора- торних досліджень встановлюються відповіднос- ті нових сортів Критеріям заборони поширення сортів рослин в Україні. Зокрема визначається відмінність, однорідність та стабільність, про- дуктивність, стійкість до посухи, вилягання, обсіпання, стійкість до ураження хворобами та пошкодження шкідниками, напрям використан- ня та рекомендована зона вирощування.

Сорти люпину вузьколистого, заявником яких є ТОВ «Вега Агро», 'Віват' та 'Віктан' за- вершили експертизу на придатність до поширен- ня в 2018 році і за комплексом господарсько-цін- них ознак занесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

Урожайність сухої речовини сорту 'Віват' у зоні Лісостепу більша, ніж усереднена урожай- ність сортів, що пройшли державну реєстрацію

за п'ять попередніх років, на величину нижньо- го значення довірчого інтервалу, на 4,9 ц/га або 10%. Сорт стійкий до вилягання, посухи та про- ти хвороб у зонах Лісостепу та Полісся.

За показниками якості вміст сирого протеї- ну у зонах Лісостепу становить 19,6 %, Полісся 17,8 %. Рекомендована зона вирощування – Лі- состеп.

Сорт 'Віктан' за урожайністю сухої речовини у зоні Лісостепу переважав за усередненою уро- жайністю сорти, що пройшли державну реєстра- цію за п'ять попередніх років, на величину ниж- нього значення довірчого інтервалу, на 2,2 ц/га або 5%. Сорт стійкий до вилягання, посухи та проти хвороб. Вміст сирого протеїну у зоні Лісо- степу – 19,6%, Полісся – 17,6%. Зона поширення сорту – Лісостеп.

Аналіз Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні показав, що сортимент люпину вузьколистого налічує на сьогоднішній день 7 сортів, які різняться за по- тенціалом продуктивності, тривалістю періоду вегетації, висотою рослин, реакцією на агро- екологічні умови та якісними показниками, що значно полегшує товаровиробникам всіх форм власності можливість добирати сорти залежно від напрямку діяльності.